

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
З КУРСУ «ПЕДАГОГІЧНА КОНФЛІКТОЛОГІЯ»
для студентів III курсу факультету іноземних мов («Бакалавр»),
спеціальність «класична мова і література»
(2014 –2015 навч. рік)

Лекції – 17 год.; самостійна робота – 55 год. Вид контролю – залік

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – формування у студентів системи знань, умінь вирішення педагогічних конфліктів у навчальних закладах.

Завдання:

- формування у студентів системи знань природи конфліктів у педагогічних ситуаціях;
- формування у студентів застосування конструктивних способів розв’язання конфліктів у різних педагогічних ситуаціях;
- формування у студентів розуміння природи конфлікту у навчально-виховному процесі та готовності до їхнього розв’язання;
- виховання у студентів відчуття відповідальності за розв’язання педагогічних конфліктів.

В результаті вивчення курсу “Педагогічна конфліктологія” студент повинен **знати:**

- особливості педагогічної взаємодії педагога з учнями, студентами;
- передумови виникнення конфліктів у педагогічних ситуаціях;
- суть педагогічного конфлікту, його ознаки, особливості, структуру;
- рівні педагогічного конфлікту, етапи його ескалації, типи;
- психолого-педагогічні причини виникнення конфліктів у педагогічних ситуаціях;
- стратегії поведінки вчителя/викладача у конфліктній ситуації;
- прийоми порушення дисципліни та способи розв’язання конфліктів;
- особливості спілкування у конфліктній ситуації;
- модель розв’язання конфлікту;
- суть, особливості, умови застосування переговорів, фасилітації, медіації, арбітрації.

вміти:

- аналізувати конфлікти у різноманітних педагогічних ситуаціях;
- застосовувати різні прийоми для попередження конфліктів у навчально-виховному процесі;
- управляти конфліктною ситуацією, застосовувати різні способи налагодження дисципліни;
- застосовувати доцільні стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях;

- організовувати конструктивне спілкування з учнями/студентами у конфліктній ситуації;
- обирати доцільний спосіб конструктивного розв'язання конфліктів у різних педагогічних ситуаціях;
- проводити переговори, фасилітацію, медіацію та несудову арбітрацію для розв'язання конфлікту;
- застосовувати необхідні шляхи розв'язання конфлікту з різними суб'єктами педагогічного процесу (вчитель/викладач – учні/студенти; вчитель/викладач – батьки; вчитель/викладач – вчитель/викладач; учень/студент/учень/студент);
- розв'язувати конфлікти з конфліктними особами, молодими людьми різного вікового періоду.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти конфліктів у педагогічних ситуаціях

ТЕМА 1. Передумови виникнення конфліктів у педагогічній взаємодії, характерні ознаки, структура (2 год.)

Особливості організації педагогічної взаємодії вчителя/викладача та учнів/студентів; передумови виникнення педагогічних конфліктів. Попередження конфліктних ситуацій. Особливості, ознаки, структура педагогічного конфлікту. Розрізнення різних видів поведінки особистостей, відмінної від конфліктної. Різні рівні конфлікту (суперечка, прихований, глибинний). Динаміка, ескалація конфлікту у навчально-виховному процесі, його етапи.

ТЕМА 2. Типологія, психолого-педагогічні причини виникнення педагогічних конфліктів (2 год.)

Класифікація педагогічних конфліктів. Міжособистісні конфлікти у навчально-виховному процесі та внутрішньо особистісні конфлікти. Особливості конфліктів у педагогічному спілкуванні (конфлікти сприймання, комунікації, взаємодії). Характеристика конфліктів діяльності, вчинків, міжособистісних стосунків у педагогічних ситуаціях. Класифікація педагогічних конфліктів за причинами виникнення.

Психологічні причини виникнення конфліктів. Врахування вікових особливостей розвитку учнів як передумова виникнення конфліктних ситуацій. Педагогічні причини виникнення конфліктів.

ТЕМА 3. Оцінка, аналіз педагогічних конфліктів (2 год.)

Поняття педагогічної ситуації. Етапи аналізу педагогічної ситуації та прийняття рішень. Розв'язання проблем порушення дисципліни у навчально-виховному процесі. Психологічні особливості оцінки педагогічних

конфліктів. Підходи, варіанти аналізу педагогічного конфлікту; передбачення шляхів розв'язання конфлікту.

Організація практичних вправ з аналізу педагогічних конфліктів (організація групової роботи).

Змістовий модуль 2. Шляхи, способи розв'язання педагогічних конфліктів

ТЕМА 4. Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації, шляхи розв'язання конфліктів (2 год.)

Класифікація стилів поведінки педагога у конфліктних ситуаціях (суперництво, ухилення, пристосування, співробітництво, компроміс). Позитивні й слабкі сторони стратегій поведінки у педагогічній ситуаціях. Критерії вибору конструктивного стилю поведінки. Погодження стратегій дій учасників педагогічного конфлікту.

Виконання практичних вправ.

Критерії конструктивного рішення проблеми. Шляхи вирішення педагогічного конфлікту за інтересами суперників (переговори, фасилітація, медіація, арбітрація).

ТЕМА 5. Особливості, процедура проведення переговорів педагога з учнями, студентами, батьками (2 год.)

Суть переговорів, їхні види (жорсткий, м'який, колаборативний). Аналіз кожного етапу проведення переговорів.

Проведення сюжетно-рольових переговорів із різними суб'єктами педагогічного процесу.

ТЕМА 6. Особливості організації фасилітації у міжособистісних конфліктах учнів (2 год.)

Поняття фасилітації. Умови застосування фасилітації. Способи організації процесу фасилітації.

Організація сюжетно-рольових ігор.

ТЕМА 7. Умови ефективної організації медіації (2 год.)

Суть медіації та її відмінність від фасилітації. Принципи організації процесу та поведінки медіатора. Етапи проведення медіації. Рефлексія проведеного процесу.

Організація сюжетно-рольових ігор.

ТЕМА 8. Арбітрація, взаємодія з конфліктними особистостями (3 год.)

Характеристика несудової арбітрації, відмінність від медіації. Етапи проведення арбітрації, їхній аналіз. Організація сюжетно-рольових ігор.

Конфліктні особистості. Особливості вирішення конфліктів у взаємодії з “важкими” людьми (учнями, батьками, колегами).

4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Передумови виникнення конфліктів у педагогічній взаємодії, характерні ознаки, структура	3 год.
2	Типологія, психолого-педагогічні причини виникнення педагогічних конфліктів	3 год.
3	Оцінка, аналіз педагогічних конфліктів	18 год.
4	Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації, шляхи розв’язання конфліктів	3 год.
5	Особливості, процедура проведення переговорів педагога з учнями, студентами, батьками	3 год.
6	Особливості організації фасилітації у міжособистісних конфліктах учнів	3 год.
7	Умови ефективної організації медіації	3 год.
8	Арбітрація, взаємодія з конфліктними особистостями	19 год.
	Разом	55 год.

1. До тем № 1–4 студенти готують приклади, моделюють педагогічні конфліктні ситуації.
2. Зміст тем № 5–8 студенти ретельно осмислюють і вивчають для активної у часті в сюжетно-рольових ситуаціях і виконання відповідних ролей.

5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Проект 1

Тема: *Аналіз конфлікту в педагогічних ситуаціях (учитель–учень (учні), учитель –батьки, учень – учень).*

Мета: *формування умінь аналізу конфлікту у педагогічних ситуаціях на підставі вибору відповідної схеми аналізу*

Зміст:

1. На основі власного досвіду або реальних життєвих подій опишіть конфлікт, що виник між учителем і учнем (учнями), учителем і батьками, учнем й однокласником (іншими школярами).
2. Виконайте ґрунтовний аналіз конфліктної ситуації, що виникла, застосовуючи орієнтовну схему.

3. Визначте можливі шляхи розв'язання конфлікту та відповідні наслідки.
4. Обґрунтуйте шляхи, які доцільні для конструктивного розв'язання конфлікту; обґрунтуйте мотиви вибору цих шляхів.

Вимоги:

1. Для виконання цього проекту опишіть конфліктну ситуацію, що виникла між учасниками педагогічного процесу (вчитель, адміністрація навчального закладу, батьки, учні).
2. Для аналізу конфліктної ситуації застосуйте орієнтовну схему із курсу «Педагогічна конфліктологія» або застосуйте елементи з різних схем аналізу.
3. У процесі аналізу подавайте детальну інформацію та аргументи.

Проект 2

Тема: *Розв'язання конфлікту у педагогічних ситуаціях*

Мета: *формування умінь конструктивного розв'язання конфлікту за інтересами суперників шляхом вибору доцільного способу*

Зміст:

1. Опишіть конфліктну ситуацію, що виникла між суб'єктами педагогічного процесу.
2. Зробіть вибір доцільного та найефективнішого способу вирішення педагогічного конфлікту за інтересами протилежних сторін, аргументуйте свій вибір.
3. Детально опишіть процедуру застосування обраного способу розв'язання конфлікту у формі діалогу, вказуючи практичні й словесні дії учасників.
4. Здійсніть опис процесу розв'язання конфлікту за відповідною моделлю.

Вимоги:

1. Окресліть конфліктну ситуацію без її аналізу;
2. Мотивуйте вибір способу розв'язання конфлікту.
3. Можете застосовувати дійові особи, називаючи імена;
4. Під час опису процесу вирішення конфлікту, дотримуйтесь необхідної структури;
5. Описуйте кожний етап розв'язання конфлікту, зокрема дії кожного учасника (наприклад, вчителя й учня);
6. Не варто зазначати, що Ви як учитель будете робити; описуйте хід процесу та дії учасників;
7. Особливу увагу зверніть на заключну частину процесу вирішення конфлікту, тобто досягнення певної домовленості.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

поточне оцінювання; оцінювання проєктів; оцінка за підсумковий тестовий контроль.

7. Розподіл балів, що присвоюється студентам (для заліка)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Зал. тест	Су-ма
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					50	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8		
3	3	3+13 ІЗ	3	3	3	3	3+13 ІЗ		

Т 1, Т 2...Т 6 – теми змістового модулю

ІЗ – індивідуальне завдання

Оцінювання за модулями:

Модуль 1 – поточне оцінювання участі під час 8 лекцій: 0–3 бали

1 бал – за участь під час лекцій у сюжетно-рольових вправах та іграх;

2 бали – за участь в обговоренні деяких питань;

3 бали – за активну участь у дискусіях, діалогах під час лекцій, постійне висловлення суттєвих думок, суджень, наведення прикладів.

Модуль 2 – підготовка двох проєктів (проєкт: 0–13 балів).

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
			Оцінка за залік
90 – 100	A	<i>Відмінно</i>	Зараховано
81 – 89	B	<i>Дуже добре</i>	
71 – 80	C	<i>Добре</i>	
61 – 70	D	<i>Задовільно</i>	
51 – 60	E	<i>Достатньо</i>	

8. Методичне забезпечення

нормативні документи; література кабінету педагогіки; методичні матеріали

9. Рекомендована література

1. Грабовська С., Равчина Т. Конфлікти без насильства: Посібник/ За ред.. Шведа Ю.Р. –Львів: Фонд «Україна-Європа», 2001.
2. Гірник А.М. Основи конфліктології. –К.: ВП НАОУ, 2001.
3. Гришина Н.В. Психологія конфлікта. –СПб.: Питер, 2000.
4. Дмитриев А.В. Конфликтология. –М.: Гардарики, 2000.
5. Конфликтология / Под ред.. А.С. Кармина. –СПб.: Лань, 1999.
6. Конфликтология: ученик для вузов / Под ред. В.П. Ратникова, В.П. Голуб, Г.С. Лукашкова и др.. –М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
7. Ликсон Ч. Конфлікт. – СПб.: Питер Паблішинг, 1997.
8. Пірен М. Основи конфліктології: Навчальний посібник. – К., 1997.
9. Рудакова І.А. Конфликтология для педагогов / І.А. Рудакова, С.В. Жильцова, Е.А. Филиппенко. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2005.
10. Русинка І. І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління Конфліктами. Навчальний посібник. –Київ, 2007.
11. Рыбакова М.М. Конфлікт и взаимодействие в педагогическом процессе. – М.: Просвещение, 1991.
12. Скотт Д.Г. Конфликты, пути их преодоления. – К.: ВНЕШТОРГИЗДАТ, 1991.
13. Чернышев А.С. Практикум по решению конфликтных педагогических ситуаций. М.: Педагогическое общество России, 1999.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

(нормативна база, джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)

Успіхів у вивченні курсу!!!